

Analiza bibliografskih zapisov – primer nasilja na športnih prireditvah

¹Karl Petrič, ²Roman Batis

¹Ministrstvo za notranje zadeve, Sekretariat, Specialna knjižnica, Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

²Ministrstvo za notranje zadeve, Generalna policijska uprava, Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

karl.petric@gov.si; Roman.batis@policija.si

Izvleček

Članek je bil izdelan na podlagi raziskave, ki je bila izvedena na ministrstvu za notranje zadeve in organov v sestavi RS leta 2011. S pomočjo sestavljenih poizvedb smo zajeli bibliografske podatke v zvezi z nasiljem na športnih prireditvah iz vzajemne zbirke COBISS/OPAC in Google Učenjaka, pri čemer smo uporabili programsko orodje Publish or Perish, s katerim je bilo mogoče poleg bibliografskih zapisov izvoziti še podatke o citatih. V nadaljevanju smo pri obdelavi in analizi bibliografskih podatkov ter citatov uporabili različna programska orodja (npr. za upravljanje in obdelavo bibliografskih zapisov, za analizo različnih vrst omrežij). Na podlagi analiz je bilo mogoče posredno ugotoviti, v kolikšni meri obravnavano nasilje ogroža javno varnost in povzroča materialno škodo, ki jo morajo deloma poravnati tudi davkoplačevalci. Raziskava je pokazala velike potenciale znanstvenih zbirk podatkov (npr. katalogi, bibliografije) in ustreznih analitičnih programskih orodij pri preučevanju oz. ocenjevanju določenih družbenih problemov.

Ključne besede: analize bibliografij, odkrivanje zakonitosti, nasilje, športne prireditve, huliganstvo, publikacije, avtorji, javno mnenje, zbirke podatkov, programska orodja.

Abstract

The Analysis of Bibliographic Records – a Case of Violence related to Sports Events

This article is based on a preliminary research conducted at the Ministry of the Interior of the Republic of Slovenia (MIRS) and its bodies in 2011. Using complex queries on violence at sports events, bibliographic data from COBISS/OPAC and Google scholar were captured. In the latter case, it was necessary to use the software tool Publish or Perish enabling us to export bibliographic records with citations. We processed and analyzed the bibliographic data and citations with a variety of software tools (e.g. management and processing of bibliographic records for the analysis of different types of networks). Based on the analysis it was possible to indirectly determine to which extent violence could threaten public safety and cause material damage that taxpayers have to pay for. The preliminary research perfectly shows the huge potential of scientific databases (e.g. catalogues, bibliographies) and appropriate analytical software tools for the investigation or evaluation of social problems.

Keywords: bibliographic analysis, data mining, violence, sports events, hooliganism, authors, public opinion, databases, software.

1 UVOD

Bibliografije niso namenjene samo temu, da učinkoviteje organiziramo in iščemo različne vsebine, ampak nam tovrstni urejeni sezname omogočajo še vrsto drugih vedenj oz. znanj, ki so lahko koristna in uporabna (npr. o zakonitostih sodelovalnih omrežij – avtoriteta avtorja, o manjkajočih znanjih v določeni državi, razvoju patentov, inovacij in izumov). V članku bo prikazan primer analize bibliografskih zapisov s področja nasilja na športnih prireditvah, ki nam bo tudi nakazala možnost ocenjevanja določenega družbenega dogajanja oz. problema.

Vedno je zanimivo spremljati in raziskovati manjše družbene pojave, ki sicer izhajajo iz obsežnejše tematske platforme (Batis & Petrič, 2011). Tako je tudi pri raziskovanju nasilja na športnih prireditvah in

huliganstva, pri katerih se soočajo različna športna interesna »plemenska« gibanja, ki jih v primeru ekstremnih negativnih dejavnosti imenujemo huligani in vandali. Zelo hitro pridemo do spoznanja, da že pri tako ozkem predmetu raziskave naletimo na večplastnost pojavnih oblik in problemov (Anderson, 2010). Prav ta večplastnost izhaja iz širše zastavljene družbene problematike, ki jo poimenujemo kot nasilje v najširšem smislu. Domneva, da je največ knjižničnih del (knjige, članki, e-viri idr.) napisanih v smeri širše zastavljenih vsebin, se zdi v bistvu že samo po sebi umevna. Poznamo tudi osnovno modrost, da bolj ali manj številni podrejeni koncepti izhajajo iz določenega glavnega, ki jih združuje. Prav zaradi tega je smiselno ugotoviti (mogoče je tudi iz-

meriti), kolikšen delež znotraj glavnega zajema določen podrejeni koncept.

Konec novembra 2011 je bilo na vzajemni zbirki podatkov COBISS/COBIB zabeleženih 924 knjižničnih del o nasilju. Analiza teh bibliografskih zapisov je pokazala, da v slovenskem prostoru tematika nasilja na športnih prireditvah ni zastopana zelo pogosto. Ob ekstrakciji pojmov (pogoj je npr. bil, da se mora določen pojem v preučevani zbirki podatkov pojaviti vsaj petkrat) je bilo ugotovljeno, da se nasilje v povezavi s športom in huliganstvom pojavlja zelo redko. Podoben izid je bil po analizi pojmov znotraj zadetkov na iskalniku Google. Nasilje v najširšem smislu lahko postane vrednota družbenega sistema, ki v nekaterih primerih preglaša obstoječo etiko in moralo (npr. nasilni vedenjski vzorci, ki prekomerno spodbudijo željo po pripadnosti in uspešnosti). Na tovrstne dražljaje se lahko posamezniki odzovejo z napadom, dejavno obrambo ali umikom. Potreba posameznika za napad, dejavno obrambo ali umik je spodbujena sociološko in/ali psihološko. V vsakem primeru pomeni izvajanje nasilja uveljavitev skupinske pripadnosti, ohranjanje in krepitev identitete, brez katere posamezniki in celo družbe težje preživijo. Krepitev in ohranjanje lastne identitete lahko dosežemo s pozitivnimi vrednotami (morala, ljubezen, spoštovanje, vera, ideologija) ali pa z zasluževanjem ter s sovraštvom do drugih. Kot pot za doseg ene ali druge možnosti se ljudje poslužujejo podobnih ali celo istih orodij. Dober zgled za tovrstno trditev lahko vidimo pri uporabi sodobne informacijske tehnologije, kajti npr. diskusijski forum, facebook, twitter na spletu je lahko namenjen za vzajemno pomoč ljudem ali pa za širjenje nestrpnosti, da bi jo v končni stopnji uresničili s fizičnim nasiljem. Pripravljenost, da posamezniki, skupine in družbe ravnajo izjemno nasilno, je v današnjem času izredno visoka, kar lahko še zlasti opazimo pri dejavnostih množičnih medijev (npr. glasbeni video, sodobne kriminalke, srhljivke, grozljivke). Očitno je popustila določena zavora, lahko bi dejali strah pred negativnimi posledicami, kar deloma izvira iz pomanjkanja pozitivne ideologije in/ali vere. Duh družbe postaja zaradi tega še bolj materialističen, s čimer je porušeno ravnovesje med duhovnim in materialnim. V tem primeru je mogoče postaviti v ospredje ustvarjalce javnega mnenja v najširšem smislu, ki v bistvu lahko vgradijo ožje interese in potrebe v številne posameznike (npr.

vplivajo na sprejetje nove zakonodaje). Kaj se mora zgoditi, da se veliki in relativno togi sistemi odzovejo na nevarne dražljaje iz okolja? Prvobitni ustvarjalci javnega mnenja so v bistvu raznovrstni avtorji publikacij, ki lahko povečujejo ali pa zmanjšujejo določen družbeni problem. Najprej se v te dejavnosti vključijo pisci časniških člankov, kasneje pa še udeleženci drugih množičnih medijev, kot so televizija, radio, internet idr. V nadaljevanju se navadno odzovejo strokovnjaki s področja prava in policije ter znanstveniki (npr. pravniki, kriminologi, sociologi, psihologi, komunikologi, informatiki, pedagogi), katerih glavni namen ni poročati, temveč najti učinkovite modele in rešitve za ugotovljene družbene probleme. Eden od izdelkov tovrstnih prizadevanj je seveda nova zakonodaja, ki naj bi pomagala urejevati in nadzorovati določen družbeni problem. Vedeti je treba, da problem ni zanemarljiv, saj huliganstvo povzroča ogrožanje javne varnosti in visoke stroške, ki jih morajo posredno poravnati davkoplačevalci. V ta sklop so vpleteni tudi razni športni klubi s svojimi športnimi objekti, ki morajo braniti svoje materialne interese. Kadar govorimo o materialnih interesih, lahko spoznamo, da tudi druga socialna omrežja, npr. politična, ne morejo biti več brezbrizna, kajti politični predstavniki se odločijo na podlagi materialnih interesov in tehtnih strokovnih mnenj. Nova zakonodaja mora biti napisana tako, da ne poseže v človekove pravice in svoboščine vseh ljudi, kajti v nasprotnem primeru lahko pričakujemo uporabo huliganskih socialnih omrežij (npr. organiziranje huliganov na facebooku in nato fizični spopadi) (Thelwall & Wilkinson, 2010). Vsak nadaljnji dogodek nasilja še posebno podkrepi odločenost, da moteče dražljaje odpravimo ali vsaj zmanjšujemo. Podobno se dogaja z družbenim problemom nasilja na športnih prireditvah in s huliganstvom v Sloveniji, ki se sicer nezadržno krepi, čeprav statistično gledano nista zelo izrazita.

Na podlagi analize publiciranja o nasilju na športnih prireditvah v Sloveniji in evropskih ter drugih jezikovnih okoljih se bodo oblikovala nova spoznanja, ki naj bi izpostavila nove možnosti za ocenjevanje in napovedovanje nevarnosti določenih družbenih dogodkov.

V nadaljevanju navajamo metodo raziskovanja in metodološka orodja, ki smo jih uporabili za analizo.

a) Metoda raziskovanja: zajem publikacij na zbirki podatkov COBISS/COBIB in Google Učenjak. Na

zbirkah podatkov in iskalniku smo izvedli ustrezne poizvedbe o nasilju na športnih prireditvah z določenimi prednostmi in omejitvami (država, jezik, časovni razpon, ključne besede, predmetne oznake, tipologija dokumentov). Glede časovne omejitve obstaja samo zgornji razred, ki pomeni določilo do dneva vključevanja bibliografskih zapisov in zadetkov. Skratka, gre za zajem publikacij, ki so nastale do 1. decembra 2011. V nadaljevanju je sledila obdelava podatkov s pomočjo različnih programskih orodij, ki so omogočala različne metode pri analizi podatkov.

b) Metodološka orodja: uporabili smo različna programska orodja in algoritme:

- COBISS/OPAC: vzajemni slovenski javni katalog znanstvenih in drugih publikacij;
- Publish or Perish: programsko orodje za zajem, zbiranje in shranjevanje podatkov o znanstvenih publikacijah znotraj Google Učenjaka. Podatke je bilo mogoče shraniti v .CSV, nakar je sledila pretvorba v .XLS. Zgornja omejitev je bila 1000 bibliografskih zapisov;
- JabRef: programsko orodje za upravljanje z bibliografskimi zapisi, ki omogoča izvoz podatkov npr. v .CSV in samodejno izločanje podvojenih zapisov;
- Cytoscape: programsko orodje za analizo kompleksnih omrežij. Znotraj tega je bilo mogoče uporabiti metodo grozdenja (npr. z algoritmom vodilni eigenvektor – leading eigen-vector);
- Ora Casos: programsko orodje za analizo in ekstrakcijo kompleksnih omrežij. Uporabljena sta bila algoritma eigenvektorske centralnosti in korelacijske podobnosti;
- Orange Canvas: programsko orodje za odkrivanje zakonitosti v podatkih, ki omogoča vizualno programiranje podatkov in algoritmov. Prav tako omogoča uporabo različnih bogatih vizualizacijskih tehnik (uporabljena sta bila Sievov in raztreseni diagram);
- Knime: programsko orodje in ogrodje za programska orodja s področja statistike in odkrivanja zakonitosti v podatkih (uporabljena je bila vizualizacijska tehnika stolpčnega diagrama).

2 ANALIZA BIBLIOGRAFIJ S PODROČJA NASILJA NA ŠPORTNIH PRIREDITVAH NA SLOVENSKI VZAJEMNI ZBIRKI PODATKOV COBISS/COBIB

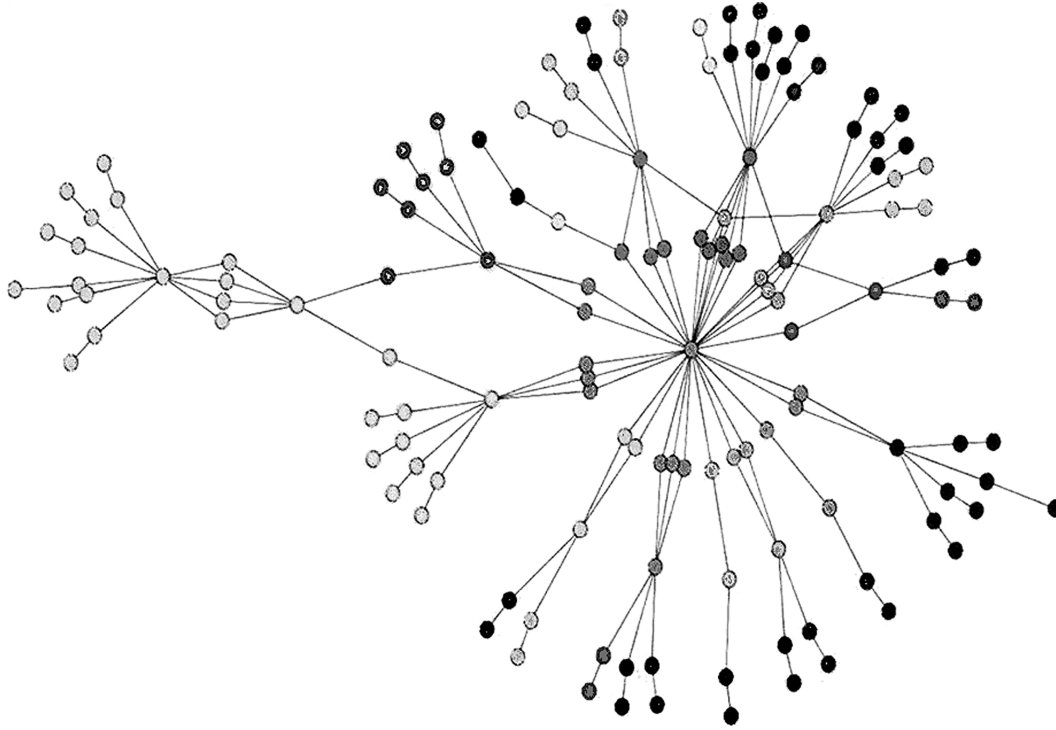
Na COBISS/COBIB je bila s pomočjo ukaznega načina izvedena sestavljena poizvedba (brez časovne omejitve) z izrazi »CO=svn and (LA=slv OR LA=eng OR LA=ger OR LA=cro OR LA=ser OR LA=bos) and SU=nasilje and (SU=hulig* OR SU=navij* OR SU=šport* OR SU=izgred* OR SU=nogome*) and (TD=1.* OR TD=2.*)«, ki je dala vsega skupaj 42 zadetkov. Zadetki so se izvozili v košarico in shranili datoteko v obliki .RIS, nakar jo je bilo treba s pomočjo programskega orodja JabRef zaradi nadaljnjega procesiranja in analize podatkov pretvoriti v format .CSV oz. .XLS (Waßenhoven idr., 2010). Izid analize bibliografskega omrežja na obravnavano tematiko bomo prikazali in obrazložili v nadaljevanju.

Tabela 1: Del pripravljenih bibliografskih podatkov

Avtor	Naslov	Leto	Kraj	Založnik
Gabrič, Borut	Navijaštvo na stadionu in izven njega : raziskovalna naloga	2011	Ljubljana	Šolski center za pošto ...
Legat, Mitja	Nogometni huliganizem v igranem filmu : diplomsko delo	2011	Ljubljana	[M. Legat]
Popadič, Nino	Policija in nasilje na športnih prireditvah : diplomsko delo	2011	[Ljubljana]	[N. Popadič]
Borko, Boris	Kazniva dejanja z elementi nasilja, sovražstva in nestrpnosti na športnih prireditvah : diplomsko delo	2010	Ljubljana	[B. Borko]
Kurnik, Roman	Nasilje na športnih prireditvah - analiza stanja v Sloveniji : diplomsko delo	2010	[Ljubljana]	[R. Kurnik]
Vindiš, Aleš	Nasilje na športnih prireditvah : diplomsko delo visokošolskega programa	2010	Ljubljana	[A. Vindiš]
Zupan, Tine	The concept of football hooliganism in literature : diplomsko delo	2010	Ljubljana	[T. Zupan]
Berginc, Robert	Policija in nasilje v športu : diplomsko delo	2009	[Ljubljana]	[R. Berginc]
Cvijanovič, Zoran	Nasilje na športnih prireditvah – mednarodna primerjava : diplomsko delo	2009	[Ljubljana]	[Z. Cvijanovič]
Duh, David	Navijači – dogajanje na športnih prireditvah : (raziskava z udeležbo) : diplomsko delo	2009	[Ljubljana]	[D. Duh]

Tabela 1 prikazuje del pripravljenih bibliografskih podatkov (Excelova datoteka = oblika .XLS) s področja nasilja na športnih prireditvah in huliganstva. V Sloveniji je sicer malo avtorjev, ki so pisali o nasilju na športnih prireditvah, kar bo v nadaljevanju učin-

kovito prikazal mrežni graf (Gorenak, Meško & Udovč, 2001; Košir, 1999). Pripravljeno datoteko je bilo treba uvoziti v programsko orodje Cytoscape 2.7.0 in določiti vir, povezavo in cilj omrežja, ki ga kaže slika 1 (Shannon idr., 2003).

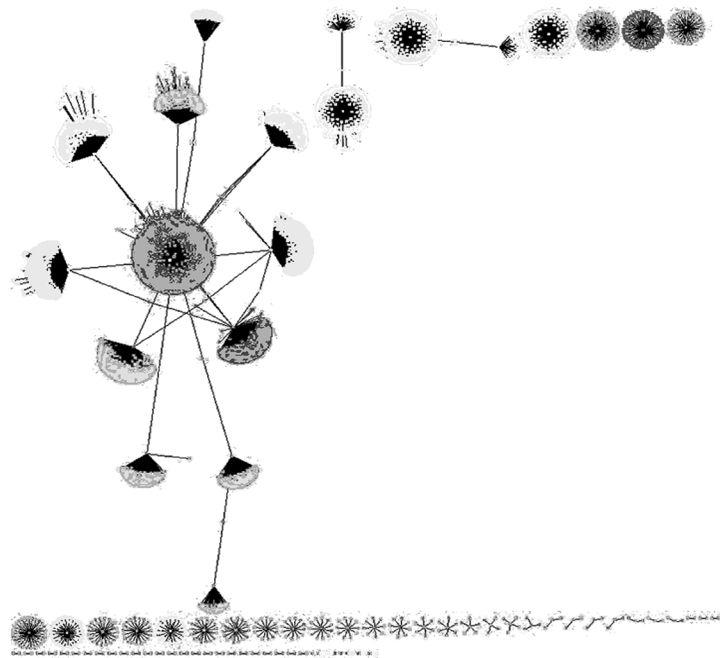
Slika 1: Pogled na omrežje publikacij slovenskih avtorjev

Slika 1 prikazuje pogled na omrežje publikacij slovenskih avtorjev na temo nasilja na športnih prireditvah in huliganstva iz vzajemnega kataloga COBISS/COBIB v času od leta 1989 do 1. decembra 2011. V središču se nahaja glavno vozlišče, ki je krajeno opredeljeno, tj. Ljubljana. Prav iz tega vozlišča izhaja največje število povezav do založb, letnic izida, avtorjev in naslovov publikacij. Skratka, slovenski avtorji so bili glede obravnavane teme najbolj dejavni v Ljubljani. Le dva prispevka sta bila napisana zunaj Ljubljane (Domžale in Cambridge). Iz tega lahko sklepamo, da je tovrstno omrežje usmerjeno zelo centralno. Druga značilnost, ki bi jo lahko izpostavili, je osupljiva simetričnost bibliografskega omrežja. Na obravnavanem področju tudi ne opazimo avtorja, ki bi ga lahko uvrstili kot avtoriteto oz. glavnega nosilca. Podobno lahko trdimo za založbe, ki so pogostokrat samozaložniške (npr. diplomska dela) ali pa iz vrst šol, fakultet in ministrstev. Kljub

opazanjem je mogoče spoznati, da se je zanimanje za nasilje na športnih prireditvah od leta 1998 v Sloveniji nekoliko povečalo, še zlasti pri pisanju diplomskih del. Na podlagi publiciranja slovenskih avtorjev lahko sklepamo, da se je nasilje na športnih prireditvah nekoliko povečalo in da obstaja določeno večje zanimanje države Slovenije, da to vrzel uredi po pravni poti.

3 ANALIZA BIBLIOGRAFSKIH OMREŽIJ V EVROPSKIH IN DRUGIH JEZIKOVNIH OKOLJIH

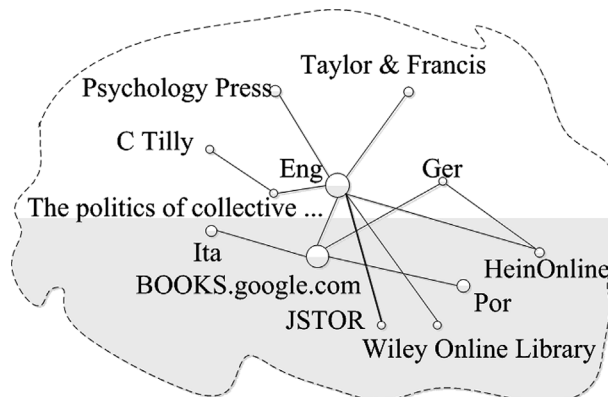
Za analizo bibliografskih omrežij v evropskih in drugih jezikovnih okoljih je bilo treba s pomočjo sestavljenih poizvedb v različnih jezikih znotraj programskega orodja Publish or Perish zajeti podatke (vključno s citati) in jih izvoziti v Excel (Harzing, 2007). Izid analize tega velikega bibliografskega omrežja na obravnavano tematiko bomo prikazali in obrazložili v nadaljevanju (Bodin, Robene & Héas, 2005).

Slika 2: Omrežje znanstvenih publikacij po različnih jezikovnih okoljih

Slika 2 prikazuje omrežje znanstvenih publikacij po različnih jezikovnih okoljih (še zlasti v Evropski uniji). Pripravljeni podatki so bili uvoženi in obdelani s programskim orodjem Cytoscape. Različno močne sivine ponazarjajo skupine znanstvenih publikacij (članki), ki so bile bolj ali manj citirane v določenem časovnem obdobju. Mnogo bolj so citirane znanstvene publikacije iz obdobja 2000 do 2011. Omrežja starejših znanstvenih publikacij so manjša in vsebujejo manj povezav do drugih sodobnejših omrežij. Z ozirom na trend obravnavanega družbenega problema je mogoče ugotoviti, da v bistvu narašča tovrstna oblika skupinskega ali celo množičnega nasilja, hkrati s tem pa vedno bolj vztrajno iščejo nove

rešitve. Velika želja oz. potreba po preprečevanju in nadzoru škodljivih družbenih dogajanj je ključni razlog, da se v ta prizadevanja zelo dejavno vključuje znanost, ki prispeva nove metode, tehnike, pristope, modele in dobre prakse. V končni stopnji so tudi države in športni klubi po Evropi zelo zainteresirani, da ukrotijo različne nasilneže, ki se skrivajo za preobleko športa, vendar ne samo z represivnimi metodami. Huliganstvo in vandalizem povzročata veliko škode in včasih celo zahtevata smrtne žrtve. V nadaljevanju sledi ekstrakcija velikega omrežja z namenom, da nam prikaže glavna jezikovna/geografska okolja, ki so najbolj vplivna pri tovrstnih znanstvenih prizadevanjih.

Slika 3: Najbolj vplivna jezikovna/geografska okolja glede znanstvenega publiciranja

Slika 3 prikazuje najbolj vplivna jezikovna/geografska okolja glede znanstvenega publiciranja na temo nasilja na športnih prireditvah in huliganstva. Graf je izid ekstrakcije omrežja, ki je bilo predstavljeno zgoraj. S pomočjo pogoja »število citatov > 300« in s postopkom izločitve izoliranih vozlišč je končni izid prikazan v obliki najbolj pomembnih vozlišč (velikost kroga označuje večjo ali manjšo pomembnost določenega vozlišča – eigenvektorjeva centralnost) in povezav (krepkejše povezave označujejo močno pozitivno korelacijo med vozlišči – korelacijska podobnost). Največji vpliv na obravnavano področje imajo znanstvene publikacije angleško (gl. Eng) in portugalsko (gl. Por) govorečih avtorjev (zamiselnost spodbujena po Ding, 2011). Sledijo jim avtorji iz nemško (gl. Ger) in italijansko (gl. Ita) govorečih jezikovnih okolij (zamiselnost spodbujena po Pennington, 2011). Nedvomno so bile najpogosteje citirane knjige iz e-knjigarnice Google.books.com. Ob tem je treba dodati, da so bile tudi znanstvene publikacije iz različnih založb pogosto citirane (npr. Wiley online Library). Ekstrakcija velikega omrežja je bila izvedena s pomočjo programskega orodja Ora Casos (Carley, 2011).

V nadaljevanju so bile izvedene analize o porasti števila in citiranosti znanstvenih publikacij s področja nasilja na športnih prireditvah in huliganstva s poudarkom na evropskih jezikovnih/geografskih okoljih (Berthold, 2007). Ugotovljeno je bilo, da izhaja največ znanstvenih publikacij na temo nasilja, športnih prireditev in huliganstva znotraj španskega, francoskega, portugalskega, nemškega, češkega, italijanskega in angloameriškega prostora. To so v bistvu okolja, kjer imajo še zlasti dolgo nogometno tradicijo in mnogo problemov s huligani oz. z ekstremnimi nogometnimi navijači, tako da se v ta proučevanja ne vključujejo le strokovnjaki, temveč tudi znanstveniki z različnih področij (npr. psihologi, sociologi, kriminologi, komunikologi, organizacijski znanstveniki, informatiki, ekologi, pedagogi, pravniki idr.). Problem nasilja na športnih prireditvah in huliganstva je resnično večplasten in ni razrešljiv samo s policijskega in pravnega vidika. V obravnavani družbeni problem zelo dejavno posežejo interdisciplinarna znanstvena prizadevanja. V drugo skupino držav, kjer se stopnjuje obravnavani problem, bi lahko uvrstili Hrvaško, Poljsko, Nizozemsko in Romunijo. V tretjo skupino držav lahko umestimo države, kot so Slovenija, Estonija, Finska, Danska idr. Ob teh ugotovitvah

je treba dodati, da mnogi avtorji (npr. Nemci, Nizozemci, Danci, Italijani) pišejo in objavljajo svoja znanstvena dela v angleškem jeziku (najbolj vplivne revije izhajajo znotraj angloameriškega prostora). V bistvu sploh ne preseneča, da je število znanstvenih publikacij v nizozemskem, italijanskem in nemškem jeziku sorazmerno nizko. Še zlasti znanstvene publikacije v angleškem jeziku so tudi najbolj pogosto citirane in to ne le znotraj angloameriškega prostora, temveč se širi njihov vpliv na številne druge jezikovne prostore (Curk, 2005). Do leta 1994 v EU še ni bilo mnogo avtorjev, ki bi na to temo publicirali znanstvena dela. V letih 1994 do 2000 je število znanstvenih objav z obravnavanega področja zmerno porastlo. O izraziti porasti znanstvenega publiciranja s področja nasilja, športnih prireditev in huliganstva je mogoče poročati v letih 2000 do 2006 in nazadnje od leta 2006 pa do danes. Glede citiranosti znanstvenih publikacij s poudarkom na evropskih državah so opazne različne prelomnice glede na število citiranja po letih. Prva prelomnica se pojavi leta 1979, druga 1985, tretja 1997, četrta 2003 in peta leta 2010. Citati prihajajo mnogokrat z večjim časovnim zamikom, kar je odvisno od odmevnosti določene znanstvene publikacije in dogodkov, na katere je posredno vezan citat. Še zlasti strokovni in znanstveni članki mnogokrat vzamejo kot zgled določen odmeven dogodek (npr. tragične smrti nogometnih navijačev v Bruslju 29. maja 1985), da bi razvili nove rešitve in odkrili skrite vzroke. Pri tovrstnih člankih, ki poročajo o ekstremnih dogodkih, je odzivni čas drugih avtorjev, da citirajo druge, precej krajši. Skratka, prvi avtorji, ki so pisali o ekstremnih športnih dogodkih, imajo večjo možnost, da bodo mnogo pogosteje citirani kot drugi. Tako v bistvu ekstremni dogodki narekujejo vplivnost določene znanstvene publikacije in s tem hkrati ustvarjajo vplivnejše osebe, ki lahko kasneje vplivajo na ustvarjanje javnega mnenja. Strokovnjaki in znanstveniki tako postanejo pomemben člen v verigi sprememb, ki se izražajo na različne načine (npr. sprejetje nove zakonodaje, preprečevalni ukrepi, kazni, modeli s čim manj represije).

4 KLJUČNA SPOZNAVANJA

V tem razdelku bodo zbrane različne ugotovitve, ki so pripeljale do ključnih spoznanj iz pričujoče raziskave. Prav iz te bo mogoče izdelati druga znanstvena in strokovna dela, med katerimi bi lahko izpostavili hibridni izdelek, znanstveni članek idr. Ugo-

tovitve in ključna spoznanja glede na obdelane oz. analizirane podatke so:

Prva ugotovitev: v Sloveniji je vsebinski delež tematike »nasilja na športnih prireditvah« v primerjavi s širšo tematiko »nasilje v najširšem smislu« izjemno nizek. Analiza bibliografskih zapisov na COBISS/COBIB je pokazala, da v slovenskem prostoru tematika nasilja na športnih prireditvah ni zelo pogosto zastopana. Analiza 924 bibliografskih zapisov je pokazala, da obstaja zelo tesna povezanost med nasiljem in človekovimi pravicami. V tem kontekstu je pomembnost nasilja na športnih prireditvah in huliganstva precej majhen (v nadaljevanju iz te ugotovitve sledi izpeljano spoznanje).

Spoznanje: v Sloveniji se nasilje na športnih prireditvah pojavlja manj pogosto, zato ne ogroža javne varnosti, vendar se nezadržno krepi, kar dokazuje rahla porast števila slovenskih publikacij v zadnjih letih (od leta 1998 naprej). Ta nezaželeni družbeni problem je treba spremljati in raziskovati še naprej in ga v končni stopnji zakonsko urediti.

Druga ugotovitev: centralna usmerjenost publiciranja in enakomerna porast števila publikacij.

Spoznanje: drugi kraji v Sloveniji se s tem problemom vsaj na znanstveni oz. strokovni ravni manj ukvarjajo (omenjeno spoznanje je posredno povezano s tretjo ugotovitvijo).

Tretja ugotovitev: na obravnavanem področju ne opazimo avtorja, ki bi ga lahko uvrstili kot avtoriteto oz. glavnega nosilca. Podobno lahko trdimo za založbe, ki so pogostokrat samozaložniške (npr. diplomska dela) ali pa iz vrst šol, fakultet in ministrstev. Spodbudno je dejstvo, da se je število diplomskih del na omenjeno tematiko povečalo (sledí izpeljano spoznanje).

Spoznanje: slovenski avtorji se bolj ukvarjajo s pisanjem o nasilju v najširšem smislu in o človekovih pravicah. Spoznanje bi lahko pomenilo, da sprejetje zakonodaje s področja huliganstva nima prav trdne podlage. Po drugi strani so potrebni ukrepi, ki lahko že vnaprej preprečijo nasilna ravnanja na športnih prireditvah. Prav zaradi tega se je treba naslanjati na tuje avtorje znanstvenih in strokovnih publikacij (še zlasti Angleži imajo bogate izkušnje).

Četrta ugotovitev: mnogo bolj so citirane znanstvene publikacije iz obdobja od leta 2000 do 2011. Omrežja starejših znanstvenih publikacij so manjša in vsebujejo manj povezav (manj je citatov) do drugih sodobnejših omrežij (v nadaljevanju sledi ustrezno izpeljano spoznanje).

Spoznanje: z ozirom na trend obravnavanega družbenega problema je mogoče ugotoviti, da v bistvu narašča tovrstna oblika skupinskega ali celo množičnega nasilja, a hkrati s tem vedno bolj vztrajno iščemo nove rešitve (to spoznanje je tesneje povezano z naslednjim spoznanjem).

Peta ugotovitev: največji vpliv glede na obravnavano področje in število citatov imajo znanstvene publikacije angleško in portugalsko govorečih avtorjev. Sledijo jim avtorji iz nemško in italijansko govorečih jezikovnih okolij. Nedvomno so bile najpogosteje citirane knjige iz e-knjigarne Google.books.com. Ob tem je treba dodati, da so bile tudi znanstvene publikacije iz različnih založb pogosto citirane (npr. Springer, Wiley online, SagePub, Elsevier, Emerald, Ergo Online, Taylor & Francis, HeinOnline, JSTOR idr.).

Spoznanje: v bistvu gre za države, ki imajo dolgoletno nogometno tradicijo in so tudi najbolj uspešne. Zgradili so največje stadione, ki sprejmejo po 120.000 obiskovalcev in več, kar je že zelo velika množica, ki jo je le težko nadzorovati. Zadostuje v bistvu le iskra nasilja, da se ta razširi v pravi požar. Znotraj množice se lahko kaj hitro razvije množična psihoza, ki je predmet raziskav psihologije in sociologije množice. Strah pred veliko množico v bistvu rojeva ekstremna gibanja, med katera je mogoče uvrstiti huliganska socialna omrežja.

Šesta ugotovitev: opazimo lahko, da izhajajo največ znanstvenih publikacij na temo nasilja na športnih prireditvah znotraj španskega, francoskega, portugalskega, nemškega, češkega, italijanskega in angloameriškega prostora. V drugo skupino držav, v katerih se stopnjuje obravnavani problem, bi lahko uvrstili Hrvaško, Poljsko, Nizozemsko in Romunijo. V tretjo skupino držav lahko umestimo države, kot so Slovenija, Estonija, Finska, Danska idr.

Spoznanje: mnogi avtorji, npr. Nemci, Nizozemci, Danci, Italijani, pišejo in objavljajo svoja znanstvena dela v angleškem jeziku (najbolj vplivne revije izhajajo znotraj angloameriškega jezikovnega prostora). V bistvu sploh ne preseneča, da je število znanstvenih publikacij v nizozemskem, italijanskem in nemškem jeziku sorazmerno nizko. Pri iskanju rešitev za specifična okolja se tako dokaj krepko vsiljuje angloameriški način reševanja nasilja na športnih prireditvah.

Sedma ugotovitev: o izraziti porasti znanstvenega publiciranja s področja nasilja na športnih prireditvah je mogoče poročati v letih 2000 do 2006 in nazad-

nje od leta 2006 do danes (gre za eksponentno rast znanstvenega publiciranja, še zlasti v Angliji, Španiji, Franciji idr.).

Spoznanje: posel s športom, še zlasti z nogometom je več kot donosen in zapleten. Pojavlja se ključni dvom o koristnosti tovrstnih poslov za družbeno blaginjo, ki je ne izboljša povečevanje nasilja. Dokazano pa je, da so primeri nasilja, povezanega s huliganstvom, vedno bolj okrutni, kar ne prispeva k dodatni kakovosti življenja. Skratka, ta podsistem družbe v bistvu ni tako zelo stabilen, kot se zdi. Prav stabilnost tovrstnih podsistemov bi bilo smiselno oceniti npr. z zakonom moči (angl. Power law) ali potenčnim zakonom (npr. Zipfov zakon).

Osma ugotovitev: opazimo različne prelomnice glede na število citiranja po letih. Prva prelomnica se pojavi leta 1979, druga 1985, tretja 1997, četrta 2003 in peta leta 2010.

Spoznanje: ekstremni dogodki narekujejo vplivnost določene znanstvene publikacije in s tem hkrati ustvarjajo vplivnejše osebe, ki lahko kasneje vplivajo na ustvarjanje javnega mnenja. Strokovnjaki in znanstveniki tako postanejo pomemben člen v verigi sprememb, ki se izražajo na različne načine (npr. sprejetje nove zakonodaje, preprečevalni ukrepi, kazni, modeli s čim manj represije). Raziskovanje kavzalnih (vzroki – učinki) in pogojnih verig (pogoj – posledica) omogoča napovedovanje negativnih dogodkov. Ali bi to bilo mogoče že pri preučevanju znanstvenih publikacij in njihovim številom citatov? Ekstremni odmiki citiranja sovpadajo z različnimi katastrofalnimi dogodki na nogometnih tekmah. V bistvu je tako, da največji ekstremni dogodek nastane znotraj kavzalnih in pogojnih verig manj odmevnih dogodkov. Znanstvene publikacije s številnimi citati pa nastanejo tudi zaradi sprejetja novih zakonodaj, ki nedvomno nastanejo zaradi ekstremnih dogodkov z vidnimi negativnimi učinki. Znanstveno publiciranje navadno poteka sorazmerno počasi. Prav tako lahko preteče mnogo časa, preden določena skupina avtorjev citira določenega avtorja. Zaradi tega se zdi manj verjetno, da bi bilo sovpadanje med negativnimi dogodki in izjemnim porastom števila citatov časovno usklajeno. Temeljno spoznanje bi bilo prej v tem, da so znanstveniki, ki pišejo o določenih družbenih katastrofah, nekakšni glasniki (kolektivno nezavedno), da se bo v prihodnje pripetilo nekaj zelo hudega. Spremljanje ritma negativnih dogodkov na športnih prireditvah bi se zdelo zelo smiselno, saj bi omogoči-

lo učinkovitejše napovedovanje prihodnosti in s tem sprejetje boljših odločitev za ukrepe in pripravo zakonodaje.

5 SKLEP

Raziskava o nasilju na športnih prireditvah in huliganstvu (čeprav je v tem prispevku predstavljen le njen del) je lepo pokazala velike potenciale znanstvenih zbirk podatkov (npr. katalogi, bibliografije) in ustreznih analitičnih programskih orodij. Prav tako je pokazala veliko pomembnost spremljanja, analiziranja in ocenjevanja različnih socialnih omrežij (npr. avtorji, založbe), družbenih dogodkov, stanj in posledic. Zdaj v bistvu šele nastaja nekakšna podlaga za prihodnje raziskovanje nasilja na športnih prireditvah, za ustvarjanje aplikacijskih sistemov (npr. izgradnja sistema za upravljanje z vsebinami in ekspertnega socialnega mreženja), ki pokrivajo področje huliganstva, aplikacij in drugih znanstvenih del. V prihodnje bi bila smiselna izdelava hibridnega izdelka, ki bi poskrbel za nazoren pregled obravnavanega področja, modelov, izdelavo mini aplikacije itd. V vsakem primeru bi bila več kot dobrodošla izdelava časovnice, ki vsebuje nazoren pregled nad dogodki, sprejetimi zakonodajami, znanstvenimi publikacijami in njihovimi vplivi znotraj evropskega prostora. Takšna kompleksna časovnica bi lahko pomagala zbistriti različna analitična prizadevanja in bi tako izboljšala moč napovedovanja oz. ocene varnosti v družbi ter pozitivnega ukrepanja (npr. model ravnanja, sprejetje nove zakonodaje). Skratka, bibliografski zapisi vsebujejo veliko količino skritega znanja, ki ga je mogoče razkriti s pomočjo posebne analize (npr. metode s področja odkrivanja zakonitosti v podatkih, analiza socialnih omrežij, možganska nevihta, diskusije). Eno od tovrstnih razkritij bi lahko bilo ocenjevanje in napovedovanje (nevarnosti) določenih družbenih dogodkov.

6 LITERATURA

- [1] Anderson, E. (2010). Sport, theory and social problems : a critical introduction, Routledge, London; New York.
- [2] Batis, R. & Petrič, K. (2011). Analiza nasilja na športnih prireditvah in huliganstvo : predraziskava. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS. Dostopno na spletu: http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/SK/slike/2011/E_publikacije_2011/Priloga_Nasilje_Nogomet2.pdf (17. 2. 2012).
- [3] Bebbington, S. (2007). Pitch patrols. V: Police review, Vol. 115, no 5919, str. 27–28.
- [4] BERTHOLD, M. R. idr. (2007). KNIME : The Konstanz Information Miner. Berlin: Springer.

- [5] Bodin, D., Robene, L. & Héas, S. (2005). Sport and violence in Europe. Strasbourg: Council of Europe.
- [6] CARLEY, K. M. et al.(2011). ORA User's Guide 2011. Pittsburgh: Carnegie Mellon University, School of Computer-Science, Institute for Software Research, Technical Report, CMU-ISR-11-107.
- [7] Comeron, M. (2004). Preprečevanje nasilja v športu : odzivi na nasilje v vsakdanjem življenju v demokratični družbi. Ljubljana: Mednarodna športna zveza Alpe Adria. (Enotni projekt Odzivi na nasilje v vsakdanjem življenju v demokratični družbi) (Zbirka Športna praksa).
- [8] Courakis, N. (1998). Football violence : not only a British problem. V: European journal on criminal policy and research, (2), str. 293–302.
- [9] Curk, T. (2005). Microarray data mining with visual programming. V: Bioinformatics, Vol. 21, no 3, str. 396–398. Dosegljivo: <http://bioinformatics.oxfordjournals.org/content/21/3/396.full.pdf> (17. 2. 2012).
- [10] Ding, Y. (2011). Topic-based PageRank on author cocitation networks. V: Journal of the American Society for Information Science and Technology, Vol. 62, no 3, str. 449–466.
- [11] Dunning, E.(2008). Towards a sociological understanding of football hooliganism as a world phenomenon, European journal on criminal policy and research, 8(2), str. 141–162.
- [12] Gorenak, V., Meško, G. & Udovč, B. (2001). Nekatere pojavnosti oblike nasilja na športnih prireditvah v Sloveniji in njihovo preprečevanje. V: Varstvoslovje, 3(4), str. 278–287.
- [13] Harzing, A. W. (2007). Publish or Perish. Melbourne: Tarma Software Research Pty Ltd. Dosegljivo na spletu: <http://www.harzing.com/pop.htm> (17. 2. 2012).
- [14] Knappe, M. & Schönrock, S. (2011). Polizeiliche Eingriffsbefugnisse bei Sportgroßveranstaltungen. Die Polizei, 102(9), 2011, str. 245–251.
- [15] Košir, M. (1999). Nasilje na športnih prireditvah – zatirati ali nadzirati? Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 50(3), str. 225–233.
- [16] Nieberding, A. & Wenderoth, S. (2011). Zusammenarbeit von Polizei und Feuerwehr bei gewalttätigen Lagen anlässlich der Schanzenfeste 2009, Die Polizei, 102(9), str. 251–255.
- [17] Pennington, D. D. (2011). Bridging the disciplinary divide : co-Creating research ideas in eScience teams. V: Computer Supported Cooperative Work, 20(3), 165–196.
- [18] Shannon, P. idr. (2003). Cytoscape : a software environment for integrated models of biomolecular interaction networks. Genome Research., 13(11), str. 2498–2504.
- [19] Thelwall, M. A., Wilkinson, D. & Uppal, S. (2010). Data mining emotion in social network communication : gender differences in MySpace. V: Journal of the American Society for Information Science and Technology, Vol. 61, no 1, str. 190–199.
- [20] Vögeli, C. (2007). Gewalt bei Sportveranstaltungen : Hooliganismus in der Schweiz. V: Kriminalistik, 61(4), str. 263–267.
- [21] Waßenhoven, D. idr. (2010). JabRef 2.4 Benutzerhandbuch. [S.l.]: JabRef Development Team. Dosegljivo: http://jabref.sourceforge.net/manuals/JabRef-UserManual_de.pdf.

■

Karl Petrič je zaposlen na Ministrstvu za notranje zadeve RS, kjer se ukvarja z znanstvenoraziskovalno dejavnostjo in spodbujanjem le-te. Njegova glavna raziskovalna področja so upravljanje z znanjem, odkrivanje zakonitosti v podatkih/besedilih, odkrivanje skritih znanj, analiza omrežij in reševanje zapletenih informacijskih problemov.

■

Roman Batis je zaposlen na Ministrstvu za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava, kjer se ukvarja s policijsko analitiko. Njegova glavna strokovna raziskovalna področja so analiza policijskega dela, ocena javnega reda in miru v družbi, napovedovanje kritičnih vplivov na varnost, odkrivanje novih trendov na področju ogrožanja javne varnosti.